

Piet Dijkstra (1920 - 2016)

Collectie bibliotheek volwasseneneducatie van Piet Dijkstra

De omvang en de mate van volledigheid van de bibliotheek volwasseneneducatie die Piet Dijkstra (geboren in Akkrum in 1920 en op 95-jarige leeftijd overleden) aan de Kring Andragologie heeft geschonken, maken nieuwsgierig naar zijn persoon.

Het blijkt dat Piet Dijkstra zich niet beperkte tot het verzamelen van boeken op het terrein van de volwasseneneducatie, maar ook een grote Gandhiverzameling bezit en op literair gebied onder andere de Russische bibliotheek van Van Oorschot. Zijn collectie historische literatuur kent een uitschieter op het terrein van alles wat met de Spaanse Burgeroorlog samenhangt. Verder moet zijn grote interesse in kunst worden genoemd waarbij vooral te denken valt aan de beeldhouwer Henry Moore, die hij kort na de Tweede Wereldoorlog in Londen ontdekte en verder aan de Japanse kunstenaar Hokusai die aan het eind van de zeventiende en het begin van de achttiende eeuw leefde.

Achtergrond

Piet Dijkstra is geboren in een links-anarchistisch milieu met doopsgezinde wortels. Een omgeving die verantwoordelijkheid en vasthouden aan principes hoog in het vaandel heeft. Al tijdens zijn mulo-tijd was hij actief in de Jeugdbond voor Onthouding (JVO) waarin hij later ook het medebondslid Geert van Oorschot ontmoette. Dat heeft hem overigens niet belet om later een goed glas wijn te drinken.

Na de mulo heeft Piet Dijkstra de kweekschool in Heerenveen bezocht. Deze opleiding was nog door zijn ouders te betalen omdat hij niet op kamers hoefde te wonen. Akkrum ligt zo'n

twalf kilometer van Heerenveen en deze afstand was met de fiets af te leggen. Hij behaalde er zijn onderwijzersakte. De hoofdakte, die het mogelijk maakt om hoofd van een lagere school te worden, behaalde hij tijdens de oorlog in Leeuwarden. Hij werd daartoe gestimuleerd door dr. Henk van der Wielen, de toenmalige hoofdleraar van de Volkshogeschool Allardsoog in Bakkeveen, die vond dat zijn medewerkers zich steeds verder dienden te ontwikkelen. In de oorlog volgde Piet Dijkstra ook nog een studie geschiedenis aan de Fryske Akademy en nam hij lessen in Engels.

Volkshogeschool Bakkeveen

Rond 1940 was de werkloosheid onder onderwijzers groot. Piet Dijkstra heeft in die tijd een driemaandelijks werklozencursus gevolgd die door de Volkshogeschool werd gegeven. Deze cursus heeft zijn verdere carrière beïnvloed: hij is blijkbaar zodanig opgevallen dat Oscar Guermonprez (1912-1977), de latere hoofdleraar van Volkshogeschool Bergen n.h., Piet niet lang daarna heeft gevraagd om op de Volkshogeschool te komen werken. Hoewel het salaris niet veel verschilde van dat van kwekeling met akte - een aanstelling die voor Dijkstra niet in Frage kwam: want werken tegen een lager salaris voor het zelfde werk van een volledig betaalde onderwijzer - nam hij het aanbod graag aan. De Volkshogeschool verdween niet meer uit zijn leven. Oscar Guermonprez was een gezaghebbende en zeer begeesterde pionier en initiator van talloze binnen- en buitenlandse initiatieven op het terrein van het volkshogeschoolwerk en het vormings- en opbouwwerk in brede zin.

De eerste werkzaamheden van Piet bestonden vooral uit het organiseren van lessen aan de Centrale Werkplaats voor Jonge Werklozen. Het lesmateriaal kwam van de PBNA en het IVIO. Toen de meeste leden van de Vereniging voor Volkshogeschoolwerk zich niet onder toezicht van de Duitsers wilden stellen, verdween dit werk in Bakkeveen. Piet Dijkstra ging zich vervolgens bezighouden met huishoudonderwijs voor meisjes uit de omliggende dorpen dat vanuit het Buurthuis in Bakkeveen, ook onderdeel van de Volkshogeschool, werd gegeven. Hij gaf er les in algemene vakken waaronder Nederlands.

Het Buurthuiswerk was te zien als een bijdrage aan de verheffing van de arme boerenbevolking rond het Allardsoog.

Volkshogeschool en internationaal werk Bakkeveen

Na de bevrijding in 1945 ging zijn aandacht vooral uit naar de uitwisseling met buitenlandse groepen. Vanuit Bakkeveen had men veel contacten met de Scandinavische landen. Hij organiseerde talrijke buitenlandse reizen waarvoor hij contacten onderhield met het Koninklijk Nederlands Landbouw Comité (KNLC), de Bond van Dorpshuizen en de Plattelands Jongeren Gemeenschap Nederland (PJGN). Verder bemiddelde hij voor stageplaatsen (in het begin vooral in de bollenstreek) van landbouwjongeren uit Scandinavië, Frankrijk, Engeland en later de Verenigde Staten.

Dit werk ging zoveel tijd in beslag nemen dat Piet Dijkstra de opzet maakt voor de *Stichting Uitwisseling en Studiereizen voor het Platteland*. Dit heeft tot gevolg dat hij naar de Volkshogeschool in Bergen gaat om van daaruit dit werk uit te voeren. Daarnaast is hij in Bergen actief in het plattelandswerk.

Bergen

Met de stap naar Bergen werd het internationale werk de hoofdwerkzaamheid van Piet Dijkstra. De nadruk ligt op het plattelandswerk voor jongeren voor wie de wereld sterk aan verandering onderhevig is. In Bakkeveen reeds was hij begonnen met het opzetten van cursussen “Rural Reconstruction”: verhouding platteland tot het opzetten van nieuwe steden. De centrale vraag is wat er gedaan moet worden om het platteland te behouden of te reconstrueren voor de moderne tijd.

Zijn activiteiten voor de oorlog als lid van het hoofdbestuur van de Jeugdbond voor Onthouding leidden er na de oorlog toe dat hij lid wordt van de Nederlandse Jeugdgemeenschap (NJG). Voor de NJG is hij naar de eerste World Rural Youth Conference in Rome geweest. Daar maakte hij kennis met de vertegenwoordigers van de verschillende nationale organisaties, de FAO (Food and Agricultural Organization, onderdeel van de Verenigde Naties) en de World Association of Youth (WAY). Dit alles doet hij als medewerker van de Volkshogeschool.

De internationale ervaringen van Piet Dijkstra, gekoppeld aan zijn vermogen tot het leggen van contacten met de meest verschillende personen, doen de secretaris van de PJGN hem vragen om te bekijken hoe er een betere samenwerking tot stand kan komen tussen de verschillende plattelandjongerenorganisaties in Europa. Piet Dijkstra maakt een opzet voor een Europese organisatie.

World Association of Youth

Naast zijn werk in Bergen werkte hij gaandeweg ook voor de World Association of Youth (WAY) die in Brussel was gevestigd. Hem werd gevraagd om speciaal aandacht te schenken aan het werk van Rajah Ariyaratne en zijn Sarvodayawerk (vreedzaam oplossen van conflicten in een gemeenschap).

Vanuit de WAY werd door Ariyaratne en Piet Dijkstra het ‘Asian Institute for Rural Development’ opgericht.

Intermezzo FAO Rome (1963-1964)

Zijn werkzaamheden bij de WAY leidden tot de vraag om bij de FAO in Rome een afdeling op te zetten voor plattelandjongerenwerk. Piet Dijkstra accepteerde de uitnodiging na

overleg met Bergen en Brussel en verbleef ruim een jaar in Rome. Hij heeft daar een enquête over plattelandsjongeren in de wereld georganiseerd en aan een opzet gewerkt voor het plattelandsjongerenwerk.

De ingewikkelde bureaucratische organisatie van de FAO en de onderlinge na-ijver tussen afdelingen en personen deden hem besluiten de FAO te verlaten en terug te gaan naar de WAY waar hij zijn oude functie, uitgebreid met 'assistent secretary general', weer opnam. Echter slechts van korte duur. Een verzoek om zich te kandideren voor de functie van secretaris-generaal wijst hij af.

Friedrich Naumann Stiftung Bonn

Rond deze tijd krijgt Piet Dijkstra, via de secretaris van de socialistische jeugdorganisaties in Duitsland, het aanbod om referent te worden bij de liberale Friedrich Naumann Stiftung (FNS) in Bonn. Hij accepteert de uitnodiging en wordt speciaal belaste met opbouwwerk en volwasseneneducatie. Zijn contacten met de Sarvodayabeweging zet hij voort. Het principe van deze beweging dat zelfwerkzaamheid centraal moet staan - oplossingen voor problemen moeten uit de bevolking zelf komen - past in de lijn van de liberale FNS.

Internationale gemeenschap

Piet Dijkstra is met een onderbreking in Rome steeds in Bergen blijven wonen. Zijn contacten met de volkshogeschool heeft hij steeds in stand gehouden. Zoals hij in zijn bijdrage aan de afscheidsbundel voor Oscar Guermonprez schrijft: "Een sterke liefde voor Nederland en betrokkenheid bij de vragen van het Nederlandse volk hebben mede de gerichtheid op het internationale contact bepaald."

Zijn motivatie voor het internationale werk geeft hij in datzelfde artikel als volgt weer: "Een internationale gemeenschap zal alleen maar tot stand kunnen komen en voortbestaan, zal alleen maar werkelijkheid kunnen zijn, wanneer ieder ervan overtuigd is dat hiernaar gestreefd zal moeten worden."

Overige activiteiten

Bij een persoon als Piet Dijkstra is het moeilijk om een onderscheid aan te brengen tussen zijn betaalde activiteiten voor de volkshogeschool en zijn niet betaalde werkzaamheden. Er heeft voortdurend een wisselwerking plaatsgevonden.

Zo heeft hij bijdragen geleverd over met name Gandhi aan de *Stichting Voorlichting Aktieve Geweldloosheid*, werd hij voorzitter van de *Ghandi Stichting in Nederland*, had hij veel contacten in India met de *Ghandi Peace Foundation* en heeft mede de *Peace Brigades International* opgericht in lijn met het werk van Gandhi. Het Sarvodayawerk bracht hem veel

in Sri Lanka. Hij heeft in Nederland een afdeling opgericht die eerst, tot zijn 73ste jaar, vanuit zijn huis in Bergen werkte.

Nog relevant in relatie tot de schenking van zijn bibliotheek aan de Kring Andragologie: Piet Dijkstra is enkele jaren voorzitter geweest van de Openbare Bibliotheek in Bergen.

Opmerkelijk genoeg trad hij hiermee in de voetsporen van zijn vader die in Akkrum de samensmelting van de verschillende bibliotheken bewerkstelligde. Zijn vader en grootvader waren het die hem op het pad van leren zetten en voor het opkomen voor de kwetsbaren in de samenleving.

Bovenstaande tekst is geschreven door dr. Herman Nijenhuis.

Herman Nijenhuis was van 1975 tot 1987 docent historische andragologie bij de vakgroep Andragologie aan de Universiteit van Utrecht.

De gehele tekst werd opgenomen in een brochure, die op de Studiedag De Kansen van het Platteland op 9 april 2014 is aangeboden aan mevrouw Elsbeth Dijkstra, dochter van Piet Dijkstra, in het bijzijn van de voorzitter van Learn for Life, de heer Henk Hijink en de heer Frans Vader, uit dankbaarheid voor het schenken van de bibliotheek van de heer Piet Dijkstra aan de Kring Andragologie.